

древенъ гръцки писателъ (Дионъ Хрисостомъ) се е изразилъ за Илиадата на Хомера, „*всѣкому, и на младежа, и на мжжа, и на стареца, дава толкова, колкото всѣки може да вземе*“. И кой знае? — „дали нейното изучаване не ще въспламени, въ ума и сърдцето на изучающия, онзи огънь, съ който сж горѣли великитѣ полководци?“ и не ще ли му помогне то, по изражението на Наполеона I, „*да похити тайната на искуството*“, както нѣкогажъ по прѣданието на древната гръцка митология, Прометей похитилъ священиния огънь отъ небето?

По поводъ на това, считамъ за нужно да изложа на кратко съдържанието на расчленението и изяснението на първото отъ прѣведенитѣ по горѣ изрѣчения на Наполеона I, въ прѣдисловието на генер. Лоссау къмъ съчинението му „*Ideale der Kriegführung etc*“.

„Трудна, достойна за размисленіе задача“ — казва Лоссау — „составляватъ думитѣ на Наполеона. Лесно е да се каже — да се води настѣпателната война, както поименованитѣ отъ него велики полководци, но трудно е да се изпълни това. Наполеонъ указва спомогателното срѣдство за туй — четение и изучаване историята на походитѣ имъ. Но само това неможе още да образува единъ великъ полководецъ. Тукъ една мисль само заслужва най сериозно внимание: тя се заключава въ думитѣ: *modelez — vous sur eux* (*сзобразявайте, образувайте, формирайте се по тѣхъ*) и има такава обширна смисль, щото трѣбва да бѣде разглѣждана, като главно условие на задачата. А ако съ това свържемъ изрѣчението на Фридриха Великий „*les faits passés sont bons pour nourrir l'imagination et meubler la mémoire: c'est un répertoire d'idées que le jugement doit épurer*“, то ясно, мислимъ, ще бѣде, какъ трѣбва да се глѣда на тѣзи задача. — Безъ чувството на *високото* и *великото*, най обширното учение не ще послужи за надлѣжаща оцѣнка на великитѣ хора и на подвизитѣ имъ и не ще въспламени въ ума и сърдцето онзи огънь, съ който сж горѣли великитѣ полководци, и въ тѣхъ ще се виждатъ само едни образци, достойни за изучаване и подражание. Само едната *самоличность* (*Persönlichkeit*) рѣшава това, и туй именно е разбиралъ Наполеонъ въ 4-тѣ думи *modelez — vous sur eux* и въ друго едно свое изрѣчение за *силата на самоличността* на Александра, Аннибала, Цезаря, Тюренна и Фрид-

*) Ce n'est pas l'armée romaine, qui a soumis la Gaule, mais César; ce n'est pas l'armée carthaginoise, qui faisait trembler la république romaine aux portes de Rome, mais Annibal; ce n'est pas l'armée macédonienne, qui a été sur l'Indus, mais Alexandre; ce n'est pas l'armée française, qui a porté la guerre sur le Weser, mais Turenne; ce n'est pas l'armée prussienne, qui a défendu la Prusse pendant sept ans contre les trois plus grandes puissances de l'Europe, mais Frédéric le Grand.